

Riigikantselei aastal 2005

Ülevaade Riigikantselei aastast

Marten Kokk
Riigikantselei peadirektor

Kuna Riigikantseleis mõõdetakse aega valitsuste ja peaministrite järgi, siis 2005. aasta oli meie jaoks taas kord pöördeline – Andrus Ansip asus aprillis peaministri ametisse ja vahetas välja Juhan Partsi ning tema juhitud valitsuse, kelle aeg välisministri ootamatu vallandamise ja sellele järgnenud nn mõõdikute skandaali tõttu tõttu ümber oli saanud. Riigikantselei jaoks see esialgu muid silmaganähtavaid muudatusi, peale kuulsusrikka kassi siirdumise Merle Kriguli juurde maale, kaasa ei toonud. Sisulised arengud aga jätkusid allpoolkirjeldatud moel.

Esiteks – viis aastat täitus valitsuse istungite infosüsteemil VIIS, mis on kujunenud Riigikantselei "lähiajaloo" kõige edukamaks projektiks, mis lisaks rahvusvahelises pressis ilmunud positiivsele meediakajastusele, on toonud kaasa ka tegeliku kulude kokkuhoiu – 2005 aastal kulutasime paberile kõigest 52% protsenti sellest summast, mis me kulutasime 2000. aastal. Kulude kokkuhoiust olulisemgi on aga olnud õigusloome läbipaistvuse kasv, millele kogu e-riigi areng on tõhusalt kaasa aidanud.

Oluline on siinkohal ära märkida ka asjaolu, et 2005. aasta lõpul suudeti ületada pikka aega probleemiks olnud eelnõude digitaalse esitamise tarkvara küsimus, mille rakendamine kujuneb kindlasti üheks suuremaks väljakutseks siiski alles 2006. aastal.

Tegevust jätkati ka muude infosüsteemide arendamisel, kasutusele võeti VIIS-i uus versioon, mis võimaldab senisest efektiivsemalt valitsuse istungeid ette valmistada, kaasates ka kantslereid tihedamalt ettevalmistusprotsessi.

Uuendati ka peaministri ja Vabariigi Valitsuse kodulehed, mis loodetavasti suudavad säilitada sarnase väljanägemise ka tulevaste valitsusjuhtide ajal, sest iga kahe aasta tagant peaministrile uue lahenduse tellimine ei tundu hetkel enam otstarbekas. Samas on hea meel, et üle kümne aasta sarnase väljanägemisega olnud Vabariigi Valitsuse koduleht uue väljanägemise sai, sest kümne aastaga on toimunud tohutu areng ka netilehekülgede kujunduses ja funktsionaalsuses ning e-riigi valitsus peab suutma ajaga kaasas käia.

Juulis jõustus seadusemuudatus, mis ütleb, et alates 2007. aastast jääb ainukeseks ametlikuks õigusaktide väljaandeks elektrooniline Riigi Teataja, mis on tunnustuseks Riigi Teataja elektroonilise versiooni kasutajasõbralikkusele, töökindlusele ja kvaliteedile. Igaüks, kellel on ligipääs internetile, saab kehtivaid seadusi lugeda endale sobival ajal. Elektroonilisest Riigi Teatajast vaadatakse praegu seadusi ligi 6000 korda päevas, mis on igati hea tulemus ja Riigikantselei infosüsteemidest kindlasti parim.

Ka Eesti esimene osalusdemokraatia portaal Täna Otsustan Mina (TOM) tähistas oma 4-aastaseks saamist nii sisuliste kui kujunduslike uuendustega. Sünnipäevaks oli TOMil 6025 registreerunud kasutajat ning selle veebikeskkonna vahendusel oli TOM-i sünnipäevaks valitsusasutustele esitatud 831 ideed ja ettepanekut.

Oluliseks võib pidada ministrite asendamise infosüsteemi (MAIS) kasutusele võtmist, mis võimaldab reaajas vaadata ministri äraolekut kuupäeva ja kellaaja seisuga, äraoleku põhjuseid, välislähetuse sihtkohti ning asendajad.

Infotehnoloogilistest uuendustest tasub äramärkimist veel seegi, et alates 2005. aasta kevadest on riigikantselei ametnikud asunud kasutama ka interneti telefoni Skype. Kasutajate hulk jäi esimese

aasta jooksul siiski võrdlemisi tagasihoidlikuks – 20. Seda on innovatiivsusele pretendeeriva organisatsiooni jaoks vähevõitu.

Väiksema kordaminekuna võib mainida riigiametnike foorumi "Uuendusvõimeline riik" ajal toimunud valitsuse väljasõiduistungit, mis pärast infosüsteemide ajastu algust oli esmakordne, kuid sai infosüsteemide ja asjaajamise osakonna ning istungiosakonna heas koostöös edukalt korraldatud.

Saavutuste hulka kuulub kindlasti ka loa saamine struktuuritoetuste administreerimiseks. Riigikantselei alustas haldussuutlikkuse tõstmise meetme rakendamist mais, kuulutades välja taotlusvoorud ametnike juhtimiskoolituse ja stipendiumiprogrammi raames.

Oluliseks teetähiseks sümbolika osakonna jaoks oli kindlasti ka uue eesti lipu seaduse jõustumine. Aeg eesti lipu vabamaks kasutamiseks oli küps juba mõnda aega. Seaduse jõustumisest on igaühel õigus heisata oma kodul või ärihoonel Eesti lipp, järgides häid tavaid. Kui seni kehtis seaduses reegel, et kõigil lipupäevadel pidid kodanikud kodudel lipud heiskama, siis uus seadus teeb siin põhimõttelise muudatuse. Kodanikud on kohustatud lipu heiskama nüüdsest kolmel päeval: iseseisvuspäeval – 24. veebruaril, võidupühal – 23. juunil ja taasiseseisvumispäeval – 20. augustil.

Rahvavalgustuslikust vaatevinklist oli oluline ka see, et õppeaasta alguses said kõik koolid raamatu "Eesti lipp" täiendatud trüki, mis ilmus riigikantselei eestvõttel.

Edukalt saadi hakkama ka kõikvõimalike avalike ürituste korraldamisega, olgu näiteks iga-aastane ametnike foorum, õuekontserdid või ka esmakordselt aset leidnud lahtiste uste päev, kus mitut ekskursiooni juhatas koguni peaminister. Samuti ei jäädud vähimalgi määral häbisse oluliste külaliste vastuvõtmisel, kellest enim tähelepanu pälvis muidugi Ühendkuningriigi peaminister Tony Blair, aga ka Taani peaminister Anders Fogh Rasmussen või Hollandi välisminister Bernard Bot.

Seoses uue kunstimuseumi avamisega Kadrioru nõlval puhkesid ka arutelud, milline peaks olema nn Rüütelkonna hoone tulevik, mis asub Stenbocki maja vahetus läheduses ja mis iseenesest oma esinduslikkusega viib mõtted sellele, kas ei peaks just seal asuma peaministri residents ja valitsuse istungiteruum. 2005. aasta selles osas paraku veel selgust ei toonud ja ilmselt jätkuvad need arutelud veel mõnda aega.

Riigikantselei sisestest küsimustest suudeti ka arvepidamise küsimustega toime tulle kõigiti korrektselt - Riigikantselei majandusaasta aruanne pälvis Riigikontrollilt juba tavapäraseks kujunenud kõrge hinnangu.

Samuti väärib märkimist asjaolu, et Riigikantselei personalivoolavus, mis on alati universaalne näitaja, kujunes viimaste aastate madalaimaks – ilma peaministri bürood arvestamata, oli see vaid 10%. See pole muidugi ideaal ja nagu näitas ka sūgisene tōõtajate pūhendumuse uuring, on tōōpōld meil mõnedes ũksustes ikka vāga lai.

Haldusorganisatsiooni arendamisel jõuti järjekordse hallatava asutuse ũmberkorraldamiseni. Valitsus otsustas korraldada ũmber riigikantselei hallatava avaliku teenistuse arendus- ja koolituskeskuse (ATAK) ning liita selle siseministeeriumi hallatava sisekaitseakadeemia (SKA) tōiendōppekeskusega.

See tōhendab, et Riigikantselei hallata on veel vaid Rahvusarhiiv ja Riigi Teataja kirjastus, mis ilmselt 2006. aastal oma tegevuse samuti lōpetab.

Sellega lōpeb ka ũks ajastu Riigikantselei ũmberkujundamisel kaasaegseks valitsuskantseleiks – "universumi direktorist" tōhusaks abimeheks, nagu keegi selle kohta ũtles. Riigikantselei ei tegele enam suvitusteenuse, automajandi, sideteenuse ja kōige muu vōimaliku ja vōimatuga, vaid keskendub peaministri ja valitsuse tegevuse toetamisele.

Kokkuvõttes oli aasta ilmselt muidugi kordaläinud ning positiivsemale poolele võib kanda ka ühe Riigikantselei poolt tellitud uuringu tulemuse, millest selgus, et inimesed on riigi ja kohaliku omavalitsuse ametnike tööga rahul ning ametnikke peab asjatundlikeks ja tulemuslikeks 67 protsenti inimestest. 73 protsenti inimestest leiab, et ametnikud kohtlevad neid abivalmiduse ja viisakusega, vastavad küsimustele arusaadavalt ja põhjendades otsuseid. Samas pole meil endil nende protsentidega veel mingit põhjust rahul olla ja just nende töstmise nimel peame me tegelikult tööd tegema. See, et me enda tarbeks mõne vahva infotehnoloogilise lahenduse kasutusele võtame, on tegelikult väike asi.

VALITSUSE TOETAMINE

Ülevaade Vabariigi Valitsuse tööst 2005. aastal

Aivar Rahno
Istungiosakonna juhataja
Ülle Aaskivi
Valitsuse nõunik
Kaili Kallas
Istungiosakonna eelnõude talituse nõunik

Vabariigi Valitsuse tööd 2005. aastal mõjutas kõige enam aprillis toimunud valitsusevahetus – 7. aprillil 2005. a pidas peaminister Juhan Partsi juhitud Vabariigi Valitsus oma viimase istungi ning 14. aprillil 2005. a toimus peaminister Andrus Ansipi juhitava valitsuse esimene istung.

Üldiselt oli 2005. aasta valitsuse jaoks tavapäraselt töökas. Valitsuse töö arvuliste näitajate osas jätkus juba mitme aasta jooksul toimunud suundumus: valitsuse poolt käsitletud asjade ja kehtestatud õigusaktide arvu pidev aeglane langus. Erandiks on siinjuures 2004. aasta, mil Eesti liitumine Euroopa Liidu ja NATOga tõstis oluliselt ka Vabariigi Valitsuse töökoormust.

2005. aastal toimus kokku 53 Vabariigi Valitsuse istungit, neist peaminister Juhan Partsi valitsuse ajal 16 ja peaminister Andrus Ansipi valitsuse ajal 37. Valitsuskabineti nõupidamisi peeti kokku 37, neist peaminister Juhan Partsi valitsuse ajal 8 ja peaminister Andrus Ansipi valitsuse ajal 29.

29. septembril 2005. a toimusid valitsuse istung ja valitsuskabineti nõupidamine Tartus Hugo Treffneri Gümnaasiumi arvutiklassis. Tegu oli esimese korraga, kui väljaspool Stenbocki maja toimuvale valitsuse istungile ja pressikonverentsile ning valitsuskabineti nõupidamisele tagati täielik infotehnoloogiline tugi.

Kehtestati 330 Vabariigi Valitsuse määrust ja 862 korraldust. Silmatorkav on Keskkonnaministeeriumi valitsemisala puudutavate määruste, valdavalt “Looduskaitseaduse” rakendusaktide suur arv (111). Varasemate aastatega võrreldes on märkimisväärne ka maaga seotud valitsuse korralduste arv (165).

Olulisematest ja mahukamatest Vabariigi Valitsuse poolt algatatud ja 2005. aastal vastuvõetud seadustest ja Riigikogu otsustest võib nimetada järgmisi:

- “Tsiiviilkohtumenetluse seadustik”;
- “Täitemenetluse seadustik”;
- “Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seadus”;
- “Tubakaseadus”;
- “Vereseadus”;
- “Tunnistajakaitse seadus”;

- “Spordiseadus”;
- “Üleühenduselise ettevõtja, üleühenduselise ettevõtjate grupi ja Euroopa äriühingu tegevusse töötajate kaasamise seadus”;
- “Vedelkütusevaru seadus”;
- “Tööturuteenuste ja -toetuste seadus”;
- Riigikogu otsus “Eesti säästva arengu riikliku strateegia “Säästev Eesti 21” heakskiitmine”;
- “Taimede paljundamise ja sordikaitse seadus”;
- Riigikogu otsus “Eesti keskkonnanstrateegia 2010” heakskiitmine”;
- “Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahelise Eesti–Vene riigipiiri lepingu ning Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahelise Narva ja Soome lahe merealade piiritlemise lepingu ratifitseerimise seadus”;
- “E-rahaga asutuste seadus”;
- “Välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seadus”;
- “Keskkonnatasude seadus”;
- “Riigi 2005. aasta lisaelarve seadus”;
- “2006. aasta riigieelarve seadus”;
- mitmed otsused Eesti kaitseväge üksuste kasutamiseks rahvusvahelistel rahutagamissioonidel Iraagis, Afganistanis ja Kosovos.

2005. aasta lõpus olid Riigikogu menetluses veel järgmised olulised seaduseelnõud:

- “Välissuhtlemise seaduse” eelnõu;
- “Välisteenistuse seaduse” eelnõu;
- “Euroopa põhiseaduse lepingu ratifitseerimise seaduse” eelnõu;
- “Pärimise seaduse” eelnõu;
- “Reklaamiseaduse” eelnõu.

Konkurentsivõime strateegia koostamise kogemus

Kairit Peterson, riigisekretäri nõunik

Nagu teised Euroopa Liidu liikmesriigid nii esitas ka Eesti 2005. a oktoobris-novembris Euroopa Komisjonile siseriikliku tegevuskava Lissaboni strateegia elluviimiseks. Selline tegevuskava koostati liikmesriikide poolt esmakordselt.

Kava lähtealused olid kõigile samad: Euroopa Liidu tasandil kokku lepitud “ühised suunised” ja Euroopa Komisjoni soovitusel majanduskasvu ja tööhõive suurendamiseks. Iga liikmesriik seadis tegevuskavas eesmärged ja planeeris tegevusi siseriiklikest väljakutsetest lähtuvalt, kuid majanduskasvu ja tööhõive suurendamist silmas pidades.

Eesti alustas Riigikantselei koordineerimisel tegevuskava väljatöötamisega 2005. a juunis. Pingeline ajagraafik ning eri ministriumide eesmärkide ja tegevuste omavaheline seostamine kogu riigi arengut suunavateks prioriteetideks oli suur väljakutse. Protsessi õnnestumise seisukohalt oli äärmiselt oluline selge lähteülesande püstitamine ja kõigile osapooltele lõppeesmärkidest ühise arusaama kujundamine.

Tegevuskava väljatöötamisega tegelevasse töörühma oli kaasatud nii ministriumide, Eesti Panga, omavalitsusliitude, sotsiaalpartnerite, ülikoolide kui teadusasutuste esindajaid, kokku üle 50 inimese. Nii suure rühma töö koordineerimine andis Riigikantseleile hea läbirääkimiste pidamise ja toimivate lahenduste leidmise kogemuse.

Tegevuskava koostamine ei alanud tühjalt kohalt. Riigikantselei koondas valitsuse tööplaanis sisalduvad asjakohased majanduskasvu ja tööhõive suurendamisele suunatud meetmed Euroopa Komisjoni poolt ette antud suuniste struktuuri. Olemasolev alusdokument täienes ministriumide

poolt lisatud riigieelarve strateegias ja valdkondlikes arengukavades sisalduvate meetmetega.

Juulis 2005 andis valitsuskabinet oma põhimõttelise heakskiidu tegevuskava koostamise protsessile. Järgnesid mitmed töörühma koosolekud asjakohastes eesmärkides, meetmetes, tegevustes ja indikaatorites kokkuleppimiseks. Euroopa Komisjoni poolt antud suuniste põhine struktuur muutus valdkondlikuks, seostades loogiliselt väljakutsed ja neile pakutavad lahendused. Lisaks kogu töörühma aruteludele toimusid diskussioonid ka kolmes valdkonnapõhises alatöörühmas.

Aruteludel lähtuti põhimõttest, et koostada tuleb realistlik kava, mis arvestab valdkondlike eesmärkide ja Eesti võimalustega, kuid seab selged kesksed eesmärgid ja prioriteedid ning paneb paika nende saavutamise indikaatorid. Just selge struktuuri ja eesmärkide tõttu sai kava nii Euroopa Komisjonilt kui kava hinnanud liikmesriikidelt väga positiivse hinnangu.

Aastateks 2005-2007 on majanduskasvu ja tööhõive tegevuskavas püstitatud Eesti konkurentsivõime edendamiseks 9 põhieesmärki.

Töörühma eduka töö tulemusena valminud tegevuskava eelnõu suunati ka üldrahvalikule arutelule, kus kõigil soovijail oli võimalus avaldada oma arvamust läbi internetiportaali TOM. Tutvumiseks antud lühike aeg ja võib-olla ka ebapiisav teavitustöö rahva kaasamise eesmärki ei täitnud.

Kava koostamiseks antud lühikese tähtaja tõttu ei saanud ka Riigikogu erikomisjonides arutada tegevuskava sellise põhjalikkusega nagu see seda väärinuks. See on kindlasti õppetund tulevikuks, sest liikmesriikidel on igal aastal võimalik oma kavu täiendada ja esitada need parendatud kujul jooksva aasta 15. oktoobriks. Ka peavad liikmesriigid iga aasta 15. oktoobriks esitama Euroopa Komisjonile arengukavade täitmise aruanded.

Valitsuste poolt 13. oktoobril 2005. a heaks kiidetud "Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava 2005-2007" on olnud heaks aluseks Euroopa Liidu struktuurivahendite planeerimisel ning uue riigieelarve strateegia ja Vabariigi Valitsuse tööplaani koostamisel. Eesti kava on kiitnud nii teised liikmesriigid kui Euroopa Komisjon. Me ise oleme saanud ühe hea koostöökogemuse võrra rikkamaks.

Need olid positiivsed kogemused, mis said rikastatud mitmete õppetundidega, mida edaspidi silmas pidada ja millest lähtuda, et koostada veelgi parem arengukava. Olgu see siis partnerite parem kaasamine ja nende spetsiifilise oskusteabe kasutamine, eesmärkide veelgi selgem määratlemine ja tegevuste ressursidega kaetuse kindlustamine või asjakohaste ja usaldusväärsete indikaatorite süsteemi väljatöötamine ning arengukava elujõulisuse tagamine ka pärast selle heakskiitmist.

"Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava 2005-2007" on elav dokument. Nii tegevuskava tulemuslikkuse hindamiseks ja analüüsimiseks, kui selle alusel muudatuste tegemiseks oleme otsustanud jätkata end õigustanud töögrupipõhist töökorraldust. Loodan, et 2008. aastal, mil Eestil tuleb välja töötada uus konkurentsivõime strateegia, oskame me seda teha veelgi paremini.

Kaasamise heast tavast

Eleka Rugam-Rebane, valitsuse infonõunik

2005. aastat võib Riigikantselei jaoks teatud mõttes pidada kaasamise aastaks. Nimelt võttis Riigikantselei 2005. aasta jaanuaris initsiatiivi Eesti oma kaasamise hea tava koostamises.

Algatust inspireeris poliitikauuringute keskuse Praxis 2004. aastal kodanikuühendustes, riigikogus ja ministeeriumides läbiviidud uuring kaasamisest otsustusprotsessi. Uuringu tulemusena koostati valitsusasutustele ka soovitud kaasamise paremaks korraldamiseks. Soovituste hulgas oli ka ettepanek ühtsete kaasamisepõhimõtete väljatöötamiseks.

Töögrupp, mis koosnes nii ministeeriumide kui kodanikuühenduste esindajatest, sõnastas 2005. kevadeks kaheksa kaasamise põhimõtet, mida on juba asunud ametnikkonnas ja kodanikuühendustele tutvustama. See dokument on seega koostatud kaasates – mõlemate osapoolte arvamusel, huve ja eeldusi arvestades. Samuti on koolitus kaasamisest ja õigusaktide mõjude analüüsist lülitatud 2006.a. koolitusprioriteetide hulka.

Mida siis tähendab kaasamine, millele viimase aasta jooksul on kodanikuühendustes ja valitsusasutustes nii palju tähelepanu pööratud?

Kaasamine iseenesest ei ole Eesti ühiskonnas midagi uut. Kaasamist võib käsitleda erinevates kontekstides. Kaasamist võib vaadelda ka igapäeva elu tasandil. Me kaasame oma pere liikmeid, sõpru ja kolleege erinevatel eesmärkidel ja viisidel, näiteks ühistesse ettevõtmistesse, aruteludesse. Soovime, et meie tegutsemise motiive ja eesmärke mõistetakse ja toetatakse. Samuti soovime, et meie arvamust küsitaks ning mõttevahetusse kaasataks.

Kaasamine avalikus sektoris on aga tegevus, mis mõjutab meid ühiskonnaliikmetena hoopis laiemalt. Avalikus sektoris peame kaasamisega silmas partnerlust kaasatavate osapooltega (näiteks, huvigrupid) strateegiliste dokumentide (näiteks, eelnõude, kontseptsioonide, strateegiate) väljatöötamisel.

Õigusloomes toimuv kaasamine või kaasamata jätmise mõjutab meid ja meie igapäeva elu läbi parlamendis vastuvõetud seaduste, valitsuse määruste ja korralduste rohkem, kui me oskame arvata. Seetõttu on oluline, et me saaksime ühiskonnaelu kujundamises osaleda. Huvigruppe ja avalikkust kaasatakse õigusloome- ja laiemalt, otsustetegemisse erineval määral. Siin tõusebki esile vajadus kaasamise hea tava järele.

Kaasamispraktika on avalikku sektorit silmas pidades erinev - leidub nii häid kui ka halvemaid näiteid. Kaasamise hea tava rakendamisel oleme lootusrikkad. Usume, et head kaasamispraktikat tunnustatakse nii kodanikuühenduste poolt kui ka ametnike endi seas ning seeläbi on hea eeskuju nakkav.

Kaasamise hea tava on põhimõtete kogum, millest lähtuvalt teevad koostööd kodanikuühendused, huvigrupid ja avalik sektor. Kaasamise hea tava on mõeldud soovituslikuna nii avalikule sektorile kui ka kodanikuühendustele. Ka kodanikuühendustel on vajadus oma liikmeid kaasata. Kokkuleppeid täidetakse alati kahepoolset ja see tava on seeläbi lähtekohaks mõlemale osapooltele.

Kaasamise hea tava rõhutab selge eesmärgi, kaasatavate osapoolte määratlemise, varajase kaasamise, kommunikatsiooni jpm vajadust kaasamise kavandamisel. Kaasamise hea tavaga saab üksikasjalikult tutvuda valitsuse veebilehel www.valitsus.ee.

Mis saab kaasamise heast tavast edasi? Riigikantselei on kaasamise hea tava juurutamise võtnud enda koordineerida ja soovib seda 2006. aastal asuda Eesti ametnikkonna seas hakata erinevatel tasanditel ulatuslikumalt tutvustama – nii keskvalitsuse kui ka kohalike omavalitsuste tasandil. Kaasamise hea tava tutvustati 2005. aastal EMSL ja EMÜ seminaridel, Riigiametnike foorumil.

Samuti tahame luua tööriista kaasamise paremaks toimimiseks ja tava elluviimiseks - kaasamisveebi. Selle eesmärk on koondada kaasamisega seotud teematikat ning luua võimalus e-konsultatsioonide läbiviimiseks huvigruppidega.

Algu on tehtud, kuid suur töö seisab veel ees, sest kaasamisepõhimõtete tutvustamine ja üleskutse nende järgmiseks on tõsine väljakutse. Kaasamine on mõtteviisi, mitte üksiku töövõtte muudatus.

Tahe otsustetegemise läbipaistvamaks muutmiseks on selgelt olemas avaliku sektoris ja kodanikuühendustes. Ja see on peamine.

AVALIKU TEENISTUSE ARENDAMINE

Tippjuhtide hindamine ja arendamine

Eve Limbach, avaliku teenistuse osakonna juhataja asetäitja

2005. aastal jätkus eelmisel aastal alanud töö Eesti avaliku teenistuse tippjuhtide kompetentsimudeli väljatöötamisel. Projektigrupp oli juba sõnastanud kompetentsimudeli rakendamise eesmärgi - toetada avaliku teenistuse tippjuhtide värbamist ja valikut ning enesearendamist riigi strateegiliste eesmärkide saavutamiseks.

Nüüd tuli kokku leppida mudeli rakendamise põhimõtetes ning läbi töötada protsess. Kas ühinemine kompetentsimudeli rakendamisega peaks olema tippjuhtidele kohustuslik või vabatahtlik? Miks peaksid tippjuhid olema huvitatud enda hindamisest? Kuidas õnnestub mudeli abil toetada värbamist ja valikut? Enne kui rakenduskava paberile sai, vajasisid paljud küsimused selgeks rääkimist.

Otsustasime, et kompetentsimudeli rakendamine peab osalejatele olema motiveeriv st hindamisest saadav tagasiside on arendamist toetav ja positiivne ning osalemine kompetentside hindamisel ja arendustegevustes on tippjuhtidele vabatahtlik.

Aprillis viidi läbi piloothindamine, mille eesmärgiks oli kontrollida mudeli sobivust hindamiseks ning testida tippjuhtide hinnanguid rakenduskavale. Selle tulemused lubasid kompetentsimudeli ja rakenduskava üldjoontes sobivaks lugeda.

Piloothindamise käigus tehtud ettepanekuid ja märkusi võeti arvesse mudeli viimistlemisel ning maikuuks oli projektigrupp oma töö lõpetanud ja Eesti avaliku teenistuse tippjuhid omale kompetentsimudeli saanud.

Oli selge, et mudeli edasine elukäik sõltub paljuski sellest, kuidas õnnestub praktilises elus seni kavandatud ellu viia. Võtmeküsimuseks selle juures on tippjuhtide huvi ja soov kompetentsimudeli rakendamisega ühineda. Augustikuus külastasime kõikide ministeeriumide kantslereid, tutvustasime neile kompetentsimudelit ja selle rakendamiseks kavandatud tegevusi.

Järgmise sammuna toimusid n.ö. suure ringi kohtumised, kus osalesid juba kõik selle ministeeriumi valitsemisala tippjuhid ning personali- ja koolitusjuhid ja ühel kohtumisel ka maavanemad. Need kohtumised olid väga huvitavad. Hoolimata erinevatest organisatsioonikultuuridest ja ootustest, millega nende kohtumiste käigus kokku puutusime, oli üldine suhtumine positiivne ja toetav. Nii saamegi täna öelda, et tänaseks on kompetentsimudeli rakendamisega liitunud 75% meie sihtrühmast ehk 100-st avaliku teenistuse tippjuhist. Teised on täna nõ. ootele jäänud erinevatel põhjustel – kas on tippjuht alles hiljuti ametisse nimetatud, pikka aega haiguse tõttu töölt puudunud vms.

Paralleelselt mudeli tutvustamisega alustasime elektroonilise keskkonna loomist kompetentside hindamiseks ning arengumappide koostamiseks. Tuleb tunnistada, et kõigile nõudmistele vastava ja kasutajatele mugava töökeskkonna loomine valdkonnas, milles töötatud napilt paar kuud, tundus kohati lausa mitme tundmatuga võrrandina. Arvestada tuli tippjuhtidest kasutajate ajaressursi piiratust ja nõudlikkust, väga paljude erinevate õigustega kasutajate töö mugavust, erineva iseloomuga tegevusi, kriitilise tähtsusega turvanõudeid, jpm. Meie tänu kuulub siin oma kolleegidele IAO-st ja partneritele Gif OÜ-st, kelle kannatlikkus ja mõnus huumorimeel meid eesmärgile viisid.

Detsembrikuus, kui esimesed hindamised käivitusid, saime rõõmustada selle üle, et e-kompetentsikeskus käivitus raskusteta.

Juba rakenduskava koostamise käigus sai selgeks, et tippjuhtide jaoks motiveerivaks saavad olema eelkõige huvitavad arendustegevused. Keskmine Eesti avaliku teenistuse tippjuht on täna noor, hea ettevalmistusega, suure töökogumusega ning väga nõudlik talle pakutava suhtes.

Meie ülesandeks oli leida arendustegevusi, mis oleksid piisavalt köitvad, et tuua tippjuhte osalema. Pilootherindamise tulemustele toetudes valisime esimese programmi teljeks innovaatsilisuse ja visiooni omamise kompetentsid. Oktoobri alguses kogunes tunnustatud ekspertidest koosnev töögrupp eemärgiga luua vastav koolitusprogramm ning novembriks oli programm saanud juba ka esimesed eksperthinnangud sihtrühmalt.

Arenguprogramm "Maailma arengutrendid ja homne Eesti riik" on üles ehitatud teiste riikide kogemusest õppimise baasil ning peab lisaks strateegiliste kompetentside arendamisele lisama osalejatele motivatsiooni ning parandama horisontaalset koostööd. Neljast moodulist koosneva programmi esimene osa, mille põhiteemaks "Innovatsioon" ja sihtkohamaaks Soome, toimus veebruaris. Teine osa viib maikuu Hollandi tutvuma poliitikakujundamise, strateegilise juhtimise ja eelarve temaatikaga. Esimeses pilootprogrammis osalevad ministeeriumide kantslerid, edaspidi on programm kohandatav ka teistele tippjuhtide ametigruppidele.

Veebruaris algas ka maavanemate juhtimiskoolituse programm, mille põhirõhk samuti strateegilisel juhtimisel. Oleme seadnud endale eesmärgiks pakkuda erinevaid arendustegevusi võimalikult paljudele tippjuhtidele. Kuigi saame praegu kasutada programmide rahastamiseks EL struktuurifondide vahendeid, ei ole siiski ei rahaliselt ega töömahu tõttu võimalik pakkuda suuri koolitusprogramme kõikidele ametigruppidele ja kõikide kompetentside arendamiseks.

Sobivaks ja sihtrühma poolt head vastuvõttu leidnud töövormiks on saanud mõnetunnised pealelõunased meistriklässid. Meistriklässide teemad oleme leidnud vestlustest tippjuhtidega, ajaloost või tänapäeva maailma mõjutavatest sündmustest. Olenevalt teemast on meistriklässid oodatud ühe ametigrupi esindajad või kõik tippjuhid. Meistriklässide sarja avasid kantslerid, arutledes Meister Mihkel Oviiri juhatusel oma rolli ja missiooni üle, sama teemaga jätkasid järgmisel korral maavanemad. Koos Indrek Pertlesoniga tatam'il otsisid endas väge ja tasakaalu juba erinevate riigiasutuste juhid. Vabariigi aastapäeva eel mõtlesime koos Mart Laariga oma kohustele ajaloo ees, meenutades Otto Tiefi valitsust. Seni viimane üritus rääkis Lähis-Idast ja tänaste konfliktide ajaloolistest põhjustest. Meistriklässide sarjaga jätkame kindlasti ka edaspidi.

Informatsiooni arendustegevuste kohta leiab meie kodulehelt www.riigikantselei.ee/tippjuhid.

Hea idee kompetentsimudeli rakendamisest, mis seemnena 2004. aasta kevadel kasvama pandi, on kiiresti sirgunud väikeseks taimeks, kuid suureks puuks saamiseks vajab ta veel kõvasti hoolt ja kasvuaega.

Eesti haldussuutlikkuse tõstmine Euroopa Liidu struktuurifondide kaasabil

Triin Mumme, avaliku teenistuse osakonna struktuuritoetuse talituse juhataja

Euroopa Liidu liikmesriigina on Eestil võimalus osaleda Euroopa Liidu regionaalpoliitikas. Euroopa Liidu regionaalpoliitika üheks instrumendiks on struktuurifondid, mille abil püütakse vähendada liikmesriikide vahelisi arengulisi erinevusi.

Eesti ja Euroopa Liidu ühise tegevuse aluseks struktuurifondide kasutamisel on "Eesti riiklik arengukava Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks – ühtne programmdokument 2004-2006", mis hõlmab endas riiklike, regionaalseid ja valdkondlike eelisarendatavaid prioriteete, meetmeid ja eesmärgi.

Üks olulisimaid prioriteete riiklikus arengukavas on inimressursi arendamine, mille üldiseks eesmärgiks on Eesti tööjõupotentsiaali suurendamine ja parem ärakasutamine. Arvestades uute liikmesriikide eripära, laiendas Euroopa Komisjon inimressursi-poliitikat, võimaldades kasutada struktuurifondide abi ka haldussuutlikkuse tõstmiseks.

Euroopa Komisjoni jaoks on eelkõige oluline tagada Euroopa Liidu struktuurivahendite tõhus ja tulemuslik kasutamine ning muude liikmestaatusega kaasnevate kohustuste edukas täitmine. Aluse selleks loob riigi üldine haldussuutlikkus, mida on võimalik ühe tegevusena edendada läbi avalike teenistujate süsteemse ja tulemusliku koolitamise. Oluline on seejuures arendada avalike teenistujate teadmisi ja oskusi poliitikakujundamises ja -hindamises, planeerimises, juhtimises ja teistes eesmärgipäraselt ja tõhusalt avalikku haldust toetavates valdkondades, et saavutada poliitike koordineeritus, edendada koostööd ametiasutuste vahel ning tõsta otsuste ja juhtimise kvaliteeti.

Nimetatud eesmärkide saavutamiseks on riiklikus arengukavas haldussuutlikkuse tõstmise meede.

Aastateks 2004 – 2006 on avalike teenistujate arendamiseks kasutada 29,1 miljonit krooni, millele lisandub Eesti avaliku sektori poolne kaasfinantseering. Igal aastal korraldatakse kaks taotlusvoorut. 2005 aastal läbi viidud taotlusvoorudesse laekus taotlejatelt 82 taotlust, millest rahastati 56 projekti kogumaksumusega 16, 2 miljonit krooni. Kahe taotlusvoorut projekti raames saab koolitust kokku üle 3000 ametniku.

Riigiasutuste juhtide arendamine

Taotlusvoorude tulemusel rahuldati projektid, mille raames viiakse läbi strateegilise juhtimise, arengukavade koostamise ja elluviimise, projekti- ja protsessijuhtimise koolitused, töötatakse välja poliitikaanalüüsi oskuste ja teadmuspõhise poliitikakujundamise koolitusprogramm. Rahastati projekte, mis omavad laiemat mõju kogu riigi haldussuutlikkusele, arendavad süsteemselt organisatsiooni ning aitavad kaasa juhtimiskvaliteedi ühtlustamisele nii asutuste lõikes kui ka regionaalselt.

Samuti said toetust mitmed riigiasutuste projektid, mis aitavad kaasa erinevate struktuursete ümberkorralduste elluviimisele. Näiteks Justiitsministeeriumi eestvedamisel koolitatakse kriminaalhooldussüsteemi juhte seoses I astme kohtute süsteemi ümberkujundamisega (13 maa- ja linnakohtust moodustatakse 4 piirkondlikku I astme kohut). Päästeamet viib ellu projekti, mille sisuks on Päästeameti erinevate struktuuriüksuste uute juhtide koolitamine seoses päästeala ümberkorraldamisega, lähtuvalt Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud arengukavast "Päästeala arengusuunad kuni 2007". Koolituse eesmärgiks on aidata kaasa sujuvale struktuurimuutusele ning arendada asutuse juhtimisvõimekust.

Juhtimiskoolitus uutele valla- ja linnajuhtidele

Kohalike omavalitsuste liidud näitasid üles suurt huvi arendada oma liikmesasutuste juhte. Toetust said Järvamaa ja Võrumaa omavalitsuste liidud ning Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit. Koolituste eesmärgiks on tõsta teadmisi omavalitsuste juhtimise peamistes valdkondades, soodustada kohalike omavalitsuste vahelist koostööd valdkondlike ja integraalsete arengukavade koostamisel ja elluviimisel ning toetada uute omavalitsusjuhtide haldusvõimekust.

Ühtse oskusteabe kujundamine avalikus teenistuses

Igal aastal kinnitab Vabariigi Valitsus avaliku teenistuse koolitusprioriteetid, mis kajastavad ametnikkonna kui terviku seisukohalt kõige olulisemaid valdkondi. 2005. aastal on nendeks avaliku teenistuse eetika, personalijuhtimine, elektrooniline dokumendihaldus, Euroopa Liidu alane koolitus, kohaliku omavalitsuse üksuste haldussuutlikkuse tõstmine, kvaliteetsete avalike teenuste pakkumine, poliitika ja õigusaktide mõjude analüüs, riigihangete korraldamine ja strateegiline juhtimine.

Nimetatud valdkondades koolitatakse perioodil september 2005 kuni märts 2006 kokku 1050 riigi- ja kohaliku omavalitsuse ametnikku. Lisaks koolitustele luuakse mitmed uued koolitusprogrammid, viiakse läbi uuring kohaliku omavalitsuse üksuste ametnike koolitusvajaduse väljaselgitamiseks ning töötatakse välja avaliku teenistuse ametikohtade hindamise meetodika, mis on aluseks avaliku teenistuse ühtse palgasüsteemi kujundamisele. Nimetatud tegevusi finantseeritakse meetmest 1,9 miljoni krooni ulatuses ning neid viib ellu Riigikantselei avaliku teenistuse osakond.

Välisriikides uusi kogemusi omandamas

Teine taotlusvoor tõi ka hulgaliselt taotlusi stipendiumiprogrammi alameetmesse, mille raames toetatakse ametnike stažeerimist Rootsi, Suurbritannia, Iirimaa, Hollandi, Taani, Belgia, Ungari, Itaalia, Portugali ja Saksamaa administratsioonide juures. Näiteks kohtujuhid lähevad stažeerima Suurbritannia kohtute juurde ning Lääne-Virumaa kohalike omavalitsuste üksuste juhid Rootsi, Gävelborgi Omavalitsuste Liidu juurde.

2006. aastal viiakse läbi veel kaks taotlusvooru, millest üks kevadel ja teine sügisel.

DOKUMENDIHALDUSE JA ARHIIVINDUSE ARENDAMINE

Kädi Riismaa, dokumendihalduse osakonna juhataja
Priit Pirsko, riigiarhivaar

Riigikantselei dokumendihalduse osakonna 2005. aasta oluliseks saavutusteks on ühtsete strateegiliste eesmärkide püstitamine avaliku sektori elektroonilise dokumendihalduse arendamiseks ja nende kooskõlastamine sihtgruppide dokumendihalduse arendajatega. Valmis valdkonna järgneva viie aasta ühtlustatud tegevuskava, mis seab sihiks elektroonilise dokumendihalduse osakaalu suurendamise ja dokumenteeritud teabe säilimise kindlustamise, et tagada avalikus sektoris kiire, lihtne ja läbipaistev asjaajamine.

2005. aasta algul kinnitas Vabariigi Valitsus asjaajamiskorra ühtsete aluste muudatused, mille eesmärgiks on korrastada digitaalse allkirjastamise regulatsiooni, viia regulatsioonid vastavusse "Digitaalallkirja seaduses" ja "Isikut tõendavate dokumentide seaduses" tehtud muudatustega, mis võimaldavad kasutada dokumentide allkirjastamiseks isikutunnistusele kantud sertifikaati. Lisaks sätestatakse võimalus isikul, kelle isikusamasus on autentimise teel tuvastatud, sisestada asutustevahelistesse ja asutusesisestesse elektroonilistesse dokumentide haldamise ja menetlemise infosüsteemidesse dokumente või neid seal luua. Samuti võimaldatakse autentimist kasutada dokumendihaldussüsteemis menetlusmärgete tegemisel.

Avaliku sektori dokumendihalduse lähiaastate prioriteetseimaks ülesandeks on asutuste dokumendihaldussüsteemide koostalitluse tagamine. 2005. aastal käivitas Riigikantselei dokumendihalduse osakond elektroonilise dokumendivahetuse projekti, mille eesmärgiks on paberipõhisest dokumendivahetusest loobumine. Projekti käigus liidestatakse asutuste dokumendihaldussüsteemid, tagades nende koostalitluse ja käivitades avaliku sektori järk-järgulise ülemineku paberivabale dokumendivahetusele.

Projekti algul selgitati 2005. aasta suvel ministeeriumide dokumendivahetuse mahud, elektroonilise dokumendivahetuse osakaal ja metaandmete koosseisud. Uuring viidi läbi 2005. aasta märtsikuu dokumendiregistreis kajastuva dokumendivahetuse andmete põhjal. Dokumendimahu analüüsi alusel valiti pilootprojekti kaasatavad ministeeriumid, metaandmete kaardistus oli ettevalmistuseks andmekoosseisu ühtlustamiseks. Uuring näitas, et kuigi kaasajal luuakse valitsusasutustes vaid elektroonilisi dokumente, ringlevad ministeeriumide ja nende haldusala asutuste vahel siiski valdavalt paberdokumendid. Elektroonilise dokumendivahetuse osakaal on vaid 13,5%.

Seejärel koostati 2005. aastal Riigikantselei eestvedamisel metaandmete loend asutuste metaandmeelementide koosseisu ühtlustamiseks, toetamaks dokumentide ja info vahetust elektrooniliste infosüsteemide vahel ning võimaldamaks samaaegseid detailotsinguid mitmes infosüsteemis. Loendi väljatöötamisel arvestati järgmiste metaandmete omadustega:

- Taaskasutatavus – dokumendihalduse metaandmeid saab taaskasutada ka teistes valdkondades ja nad ühilduvad teiste valdkondade metaandmestandarditega.
- Mitmetasandilisus – rahvusvahelisest arhiivikirjelduse standardist lähtuvalt rakendatakse dokumendihalduses mitmetasandilist kirjeldust.
- Modulaarsus – metaandmed esitatakse dokumendihalduse sündmuste alusel grupeerituna, neid saab rakendada ükshaaval või kombineerituna teiste metaandmeskeemidega.
- Teatud osa metaandmeelemente kohustuslikud kõigile asutustele, neile lisanduvad soovitatavad elemendid, mille rakendamise otsustab asutus oma dokumendihalduse vajadustest lähtuvalt.

Paralleelselt metaandmete loendi koostamisega testiti ja täiendati Riigikantselei poolt koostatud ja 2005. aastal avaliku arvamusküsitluse läbinud dokumendi elementide ja vorminõuete standarditandardloendit, vormistati ühtset elektroonilist dokumendivahetust kindlustav XML-formaadis dokumendimall ja selle kujunduslik osa XSL.

Elektroonilise dokumendivahetuse projekt koosneb järgmistest etappidest:

- Pilootprojekti tulemusena käivitatakse 2006. aasta kevadel paberivaba kirjavahetus esmalt Kaitseministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Riigikantselei ja Siseministeeriumi vahel. Sümbolsest nimetatakse paberivabale kirjavahetusele ülemineku tähtaega e-päevaks.
- Teises etapis kaasatakse 2006. aasta jooksul ülejäänud ministeeriumid. Seejärel hõlmatakse etapiviisiliselt maavalitsused, ministeeriumide haldusala asutused jne.
- Kolmandas etapis laiendatakse paberivaba dokumendivahetust järk-järgult ka muudele dokumendiliikidele (õigusaktid, arved jne).

Riigikantselei poolt juhitava elektroonilise dokumendivahetuse projekti infotehnoloogilise toena hangib ja rakendab Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus 2006. aastal dokumendihoidla, mis võimaldab süsteemidevahelise turvalise XML-põhise automaatse andmevahetuse üle X-tee. Riigikantselei projekt ja dokumendihoidla loomine võimaldab lähiaastail järk-järguliselt rakendada avaliku sektori asutuste paberivaba dokumendivahetuse sõltumatult konkreetsetes asutustes kasutusel olevatest dokumendihalduse tarkvaradest. Taolise dokumendivahetusega tagatakse edastatava digitaaldokumendi terviklikkus ning luuakse eeldused selle pikaajaliseks säilitamiseks.

Riigikantselei dokumendihalduse osakond tutvustab elektroonilise dokumendivahetuse projekti 2006. aasta märtsis Bordeaux's toimival Euroopa Liidu e-valitsemise koostalitluse konverentsil ning projekti kirjeldus avaldatakse uurimuskogumikus.

Alates 2005. aastast korraldab Riigikantselei avaliku sektori dokumendihalduritele regulaarseid teabepäevi eesmärgiga teavitada asutuste dokumendihaldureid dokumendihalduse arengutest, problemaatikast. Arutatakse kavandatavaid muudatusi asjaajamisalastes õigusaktides, vaadeldakse teiste maade kogemusi ja praktikat ning kuulatakse asutuste kogemusi oma dokumendihalduse korraldamisel. 2005. aasta lõpus käivitas Riigikantselei Eesti riikliku arengukava Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks ühtse programm dokumendi 2004-2006 prioriteedi 1 meetme 1.4

raames Euroopa Liidu struktuurfondidest rahastatava keskse rahvusvahelise koolituse valitsusasutuste dokumendihaldusjuhtidele ja spetsialistidele.

Rahvusarhiivi 2005. aasta tegevuse ülevaade

Rahvusarhiivi 2005. aasta tähtsündmuseks oli kahtlemata perekonnaloos allikate jõudmine veebi ja seega ka igasse internetti ühendatud koduarvutisse. Saaga projekti esitleti avalikkusele juunis, järgneva 7 kuu jooksul on end Saaga esmaseks kasutajaks registreerinud üle 12000 kliendi mitmekümnest riigist. 2005. aasta lõpuks oli digiteeritult veebis kättesaadav 756 000 kujutist kirikuraamatutest, elanike nimekirjadest ja teistest genealoogilistest arhivaalidest.

Rahvusarhiiv pälvis projektiga "Digitaalne ajalugu" riigiametnike foorumi raames toimunud konkursil "Parim uuendus 2005" teise auhinnalise koha. Projekt käsitles nii 2004. a lõpul kui ka 2005. a jooksul ellu viidud uuendusi Rahvusarhiivis - arhiivi infosüsteemi (AIS) veebirakendust ja Saagat. Need uuendused toetavad Eesti avaliku halduse arengut ning hõlbustavad info kättesaadavust avalike e-teenustena.

AISI ja Saaga avalikustamine on muutnud arhiivi klienditeeninduse struktuuri ja olemust. Kõige tähelepanuväärsem on arhiivikasutamise tohutu kasv. Näiteks külastati Rahvusarhiivi uurimissaale 2004. aastal kokku ümmarguselt 21 000 korral ja väljastati 13 000 arhiiviteatist. Võrdluseks, 2005. aastal tehti AISi andmekogu raames ainuüksi ühes kuus ca 15 000 päringut ja Saagasse pöördumiste arv ulatus üle 20 000 sisselogimiseni kuus. Kuigi vahetute külastuskordade võrdlemine serveristatistikaga pole päris korrektne, võib ometi nentida arhiivikasutamise mitmekordistumist 2005. aastal. See on põhimõtteline pööre eesti arhiivinduses, saavutus, mille sarnast on ette näidata üksikutel rahvusarhiividel Euroopas ja maailmas.

Teisalt ilmestas 2005. aastat juurdepääsupiirangute senisest täpsem määratlemine eraelulist ja delikaatset iseloomu evivale teabele ja vastava eeskirja (riigiarhivaari käskkirj nr 42, 11. aprillist 2005) rakendamine. Arhiivides on määratud isikud, kes on volitatud vajadusel läbi viima kaalutlemist (saadava avaliku teadmushüve kaalumise isikuandmete kaitsega võrreldes), välja on töötatud lahendused piiranguga teabe kasutamise ja kaalutlemise dokumenteerimiseks (vastav taotluse plank, kaalutusotsustuse vormistamine), valminud valdkonna kordumakippuvad küsimused (KKK) probleemiga kokkupuutuvatele ametnikele, kirjeldatud on enamus kõrge riskitasemega arhivaalide juurdepääsupiirangud, läbi viidud maa-arhiividele suunatud infotund ümarlaua raames.

Teiste 2005. aasta tegevusprioriteetide osas saavutas Rahvusarhiiv samuti märkimisväärset edu. Uus arhiivijärelevalve juhis rakendus edukalt asutuste kontrollimisel ja nõustamisel ning koostati kuue valdkonnapõhise tugifunktsiooni (arhiivimoodustaja haldusala tegevuse korraldamine; info haldamine; töö- ja teenistussuhted, töötervishoid ja tööohutus; finantsplaneerimine ja raamatupidamise arvestus; varade haldamine ja hooldus; suhtekorraldus) näidisloetelu.

Samuti määratleti Rahvusarhiivi strateegilised eesmärgid ja meetodid säilituse valdkonnas, selle dokumendi lõplik kinnitamine leiab aset 2006. aasta algupoolel. Viivituse põhjustasid mitmed ettenägematud säilitusalased lisatööd.

Pika eeltöö tulemusena kinnitati digitaalarhiivinduse strateegia riigiarhivaari käskkirjaga nr 41, 7. aprillist 2005. Kinnitamisele eelnenud aruteluringidest maksab mainida 28. jaanuaril 2005 toimunud digitaalarhiivinduse ümarlauda, kus osales spetsialiste paarikümnest strateegia projekti valmimise kaasatud asutusest. Strateegia ellurakendamisel 2005. aastal paraku erilist edasiliikumist ei toimunud, sest valdkonna finantseerimine lükkus 2006. aastasse.

Lisaks nimetatud tegevusprioriteetidele kujundas 2005. aasta üldilmet ühe arenguperioodi lõppemine ja järgneva keskpika perioodi plaanimine. 2005. aasta lõpuks valmis Rahvusarhiivi arengukava

aastateks 2006-2009, samuti selle täitmise rakenduskava. Arengukava koostamisel tugineti metoodikas Vabariigi Valitsuse määrusele "Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord" (Vabariigi Valitsuse 13. 12. 2005. a määrus nr 302). Lähiaastate keskseimad valdkonnad on jätkuvalt digitaalne arhiivihaldus ja arhiivijärelevalve, mis nõuavad senisest enam nii rahalisi kui inimressursse ning sujuvat koostööd paljude asutuste ja ekspertidega nii avalikus kui erasektoris.

RIIGI TEATAJA

Eesti seadused kolivad igaveseks internetti

Marika Seppius
Riigikantselei nõunik

2005. aasta juulis jõustus Eestis seadusemuudatus, mis ütleb, et alates 2007. aastast jääb ainukeseks ametlikuks õigusaktide väljaandeks elektrooniline Riigi Teataja. Üldkehtivaid seadusi ja määrusi sisaldavat Riigi Teatajat hakatakse siis trükkima ainult viis kontrollseksemplari. Miks riigikogu sellise otsuse tegi ja mida see Eesti kodaniku jaoks tähendab?

Seadused käärde ja liimiga

Kui Maali koos Juhaniiga raamatukokku jõudis, oli "Õigusvastaselt võõrandatud vara maksumuse määramise ja kompenseerimise seadus" kenasti lugemissaali riivil paeltega kokkusõlmitud pappkastis pealkirjaga "RT 1993". Aga selle seaduse sisu oli juba mitu korda muudetud. Nii hoiatas raamatukogu Valve ja küll tema juba teab.

Juhan uuris, mis siis maha võetud, mis juurde pandud. Valve otsis välja veel terve virna Riigi Teatajaid, kus muudatused sees. Maali vaatas nõutult tiheda musta kirjaga valgeid vihikuid: "Kulla laps, mismoodi ma selle sääduse siit kokku saan?"

"Käärde ja liimiga", oskaksid vana kooli juristid hüva nõu anda. Teatajast välja lõigatud muudatus tuleks vanasse teksti sisse kleepida, kuupäevad nende jõustumiste kohta juurde märkida ja kehtetud kohad läbi kriipsutada. Ja nii iga kord, kui riigikogus või valitsuses pärast uus muudatus heaks kiidetakse. Tulevastele juristidele olla omal ajal õpingute käigus koguni seesugust juhatus antud, kuidas õigusakte "ažuuris hoida" ehk siis neist kontrollseisus tekste koostada.

Maalilt ja Juhaniilt, kellel on vaja mõnda seadust lugeda ehk vaid paar korda elus, oleks sellist oskustööd ebaõiglane nõuda. Neil on vaja seaduse terviklikku ja ajakohast teksti. Paraku paberile trükitud Riigi Teataja virnad seda pakkuda ei suuda – ka usinalt pabereid lapates võib mõni seadusemuudatus jääda kahe silma vahele.

Eestis üle 750 seaduse

Meie riigi areng on olnud väga kiire ning see paistab välja ka seadusloomes. Täna kehtib Eestis üle 750 seaduse. Viimase kolme aasta jooksul on Eestis muudetud 85 protsenti seadustest. Ühe seaduse muutmisele kaasneb sageli ka mitme teise seaduse muutmise vajadus. Näiteks hiljuti vastuvõetud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seadus muudab 85 erinevat seadust ja tunnistab kolm seadust kehtetuks.

Segadust tekitavad ka seaduste erinevate muudatuste jõustumise ajad. Pole harv juhused, et varem vastuvõetud muudatus jõustub hiljem, kui hiljem vastuvõetud muudatus. Selles muudatuste virrvarris

on kodanikel raske orienteeruda.

Seaduste kleepimise lõpp

Siin tuleb nii tavakodanikele kui ka asjatundjatele appi elektrooniline Riigi Teataja – internetis aadressil www.riigiteataja.ee asuv register, kus on kõigile tasuta kättesaadavad ametlikud ja terviklikud seadused iga ajahetke seisuga. Terviktekstid koostatakse kohe pärast muudatuste vastuvõtmist ja muudatuste jõustumise ajaks on kehtivad terviktekstid alati ka internetis avaldatud.

Seni jagati rahvaraamatukogudele ja kohalikele omavalitsustele igast Riigi Teataja numbrist kokku ligi 800 tasuta eksemplari. Alates 1. juulist lõpetati tasuta eksemplaride saatmine kohalikele omavalitsustele ja 1. jaanuarist 2006 ei saa tasuta paber-teatajaid ka rahvaraamatukogud. Kaks kolmandikku rahvaraamatukogudest on juba tänavu loobunud tasuta eksemplaridest, sest elektroonilises teatajas on niigi kõik see olemas, mis on avaldatud paberikandjal ja paberteatajate pakid võtavad enda alla palju väärtuslikku riuliruumi.

Elektroonilise Riigi Teataja kasutusvõimalusi ja otsingusüsteemi on rahvaraamatukogude töötajatele tutvustatud tasuta koolitustel ja kindlasti oskavad nad aidata ka Maalit ja Juhanit, kes mõnd õigusakti otsides raamatukogu poole pöörduvad. Küll ei maksa raamatukogust küsida juriidilist konsultatsiooni – õigusliku probleemiga on õigem on pöörduda spetsialisti poole, sest raamatukogutöötaja pole reeglina jurist.

Kuidas seadust leida?

Vajaliku seaduse leidmiseks ei pea tingimata raamatukokku pöörduma. Igaüks, kellel on ligipääs internetile, saab kehtivaid seadusi lugeda endale sobival ajal. Uuringufirma Emor andmetel kasutab Eesti 6-74-aastastest elanikest interneti 54 protsenti ehk ligikaudu 648 000 inimest. Elektroonilisest Riigi Teatajast vaadatakse praegu seadusi ligi 6000 korda päevas.

Riigi Teataja veebilehelt www.riigiteataja.ee saab otsida seaduste, Vabariigi Valitsuse ja ministrite määruste, Eesti Panga presidendi määruste ning Vabariigi valimiskomisjoni määruste ametlikke terviklikke tekste iga ajahetke seisuga kehtivas sõnastuses alates 1. juunist 2002. Teid huvitava dokumendi leidmiseks ei ole vaja kõiki lahtreid täita – piisab, kui kirjutate pealkirja lahtrisse sõna või sõnaosa, mis sisaldub otsitavas seaduses, ja klõpsate nuppu "Otsi".

Otsida saab ka varem kehtinud ning riigikogus vastu võetud, kuid alles tulevikus jõustuvaid seadusi ning vaadata õigusaktide eelmisi ja järgmisi redaktsioone. Ettevõtjate jaoks on näiteks makse või raamatupidamist puudutavate seadusemuudatuste võimalikult varane teadasaamine oluline, see võimaldab eelarvet paremini planeerida. Näiteks täna kehtivat palgaseadust on juba muudetud, kuid muudatused jõustuvad 2006. aasta algusest.

Riigi Teataja algtekstide andmebaasis on kõik õigusaktid ja muud dokumendid, mis on Teatajas avaldatud trükituna või elektrooniliselt, sealhulgas ka kohalike omavalitsuste olulisemad määrused, ja liitumislepingud.

Eestis saab seadused tasuta

Eesti on ainus Euroopa Liidu liikmesriik, kus kogu kehtiv õigus on nii laialdaselt tasuta kättesaadav. Samuti on haruldane see, et Riigi Teataja elektroonilised dokumendid on trükitud seadustega võrdse õigusliku jõuga, seega ametlikud.

Eesti oli 2002. aasta juunis esimene, kes käivitas autentsete elektroonilise õigusaktide väljaande. Sama aasta oktoobris avas õigusliku jõuga seaduste andmebaasi Suurbritannia.

Belgias on alates 2003. aastast õiguslikult siduvad vaid kolm paber kandjal kontrolleksemplari, kuid kogu seadusandlus on kättesaadav elektrooniliselt väljaandes Belgisch Staatsblad – Moniteur Belge. Austrias ei ole paberteataja enam ametlik alates elektroonilise väljaande Bundesgesetzblatt kasutuselevõtust 2004. aastal. Prantsusmaal on alates 2004. aastast ametliku paberväljaande kõrval ametlik ka elektrooniline seaduste andmebaas, aga see ei sisalda kõiki paber kandjal avaldatud dokumente.

Terviktekste koostatakse õigusaktidest enamikus Euroopa Liidu riikides, kuid elektroonilises väljaandes avaldatuna ei ole neil õiguslikku jõudu. Samuti ei tehta seaduste ametlikke terviktekste sugugi iga muudatuse järel nagu Eestis, vaid siis, kui see tuleneb seadusest või vastavast otsusest.

Selline kasutusmugavus on paljudel juhtudel ka tasuline. Näiteks Ungaris koostatakse terviktekstid küll kohe pärast aktide muutmist, kuid selleks, et neile interneti kaudu ligi pääseda, tuleb osta CD-ROM, mis annab võimaluse lugeda teatud mahus õigusakte. Kui soetatud limiit on läbi, tuleb osta uus CD.

Eesti sünnitunnistuse teataja

Põhiseaduse kohaselt tuleb avaldada Riigi Teatajas kõik seadused – ainult siis saavad need jõustuda. Seejuures pole täpsustatud, millisel kujul Riigi Teatajat välja peab andma. Viimased 87 aastat on Riigi Teataja ilmunud trükisena.

Riigi Teataja esimene number ilmus 27. novembril 1918. Selles avaldati Eesti Vabariigi sünnidokumendid: manifest kõigile Eestimaa rahvastele, Maanõukogu otsus kõrgemast võimust, Vanematekogu otsus Päästekomitee loomisest ja Ajutise Valitsuse kokkuseadest, Päästekomitee päevakäsk Ajutise Valitsuse loomisest ja Eesti Asutava Kogu valimisseadus.

1997. aastal hakkas Riigi Teataja Kirjastus pidama internetis mitteametlikku tasuta andmebaasi, mis sisaldas õigusakte ja muid dokumente täpselt samal kujul, nagu need ilmusid trükitud teatajates. Viis aastat hiljem avati täiesti uus õigusaktide register – elektrooniline Riigi Teataja, mis sai trükitud Riigi Teatajaga võrdse õigusliku jõu. 2004. aasta kevadel ilmus Riigi Teataja senise ajaloo mahukaim dokument – ühinemisleping Euroopa Liiduga. Täies mahus on 9500-leheküljeline leping avaldatud elektrooniliselt, paberil avaldati 2864 lehekülge.

1. jaanuarist 2007 saab elektroonilisest Riigi Teatajast ainus ametlik väljaanne, paber kandjal antakse välja ainult viis kontrolleksemplari.

SÜMBOOLIKA JA TEENETEMÄRGID

Riigivapp 80: Kuidas sai Eesti endale kolm lõvi?

Kalev Uustalu

Sümboolikaosakonna juhataja

19. juunil 2005 möödus 80 aastat Eesti riigivapi kehtestamisest. Kolme sinise sammuva lõviga kuldne vapikilp põlvneb Taani kuninglikust vapist, mille kasutamise õiguse andsid siinse maa isandateks saanud Taani kuningad Tallinna linnale ja Harju-Viru rüütelkonnale.

Rüütelkonna vapp kui kogu maad hõlmava korporatsiooni sümbol omandas hiljem Eestimaa hertsogiriigi, keisrinna Katariina ajal aga Eestimaa kubermangu vapi staatuse.

Eesti Vabariigis võeti kasutusele sama vapp, selle kohalt eemaldati ainult tsaarikroon ning tehti mõned

stiillilised muudatused. Kuid otsus võtta iseseisva Eesti riigivapiks Eestimaa ajalooline vapp ei sündinud sugugi kergelt.

Neli konkurssi

Eesti Vabariik kuulutati välja veebruaris 1918, oma riigilipu sai Eesti aga alles juunis 1922 ning riigivapi juunis 1925 – seitse ja pool aastat pärast iseseisva riigi väljakuulutamist.

Riigivapi kavandite leidmiseks kuulutati välja ühtekokku neli konkurssi – kolm uut ja üks järelkonkurss. 1919. aasta kevadel, kui kuulutati välja esimene konkurss, tõsteti võimaliku parima riigisümboli ausse Põhjakohtkas, soovitavalt võitluses maoga. Kristjan Raud kirjutas selle kohta nii: “Põhjakohtkas on meie võimsam, vabam, kõrguste poole püüdlev muinasolevus. Madu tähendab kõike pahet, madalat ja reaktsioonilist.”

Samast soovitusel lähtudes toimus konkurss ka 1921. aastal. Eestimaa kubermangu vapi kolme lõvi soovitati vaid lisandina.

Luik, siil ja mesilane

Soovitused ei takistanud kavandimeistreid kõikvõimalikke muid Eestit ja eestlasi kaitsvaid või iseloomustavaid motiive kasutamast. Loomadest ja lindudest pakuti vapile karu ja luite, taimedest rukkilille, viljapäid, rukkivihke, kuuski; inimestest muinassõdalasi ja kreekapäraseid heeroseid, keda autor Kalevipojaks nimetas. Kavanditelt ei puudunud ka mesilane ja muud putukad. Esemetest oli põhikujundiks peamiselt viikingilaev, aga ka ankur, ader, sirp ja muud tööriistad. Mitmel kavandil esines katkenud ahela motiiv. August Alle soovitus võtta vapikujundiks siil kui Kalevipoja parim abiline ei võtnud tõsiselt ilmselt ka soovitaja.

1921. aastal laekus konkursile 138 tööd. 29. aprillil avaldas Päevaleht võistlusel äramärgitud seitsme autori – August Timuse, Kristjan Raua, Günther Reindorffi, Erich Jacobi, F. Kruusmanni, Roman Nymani ning soome arhitekti Harry Röneholmi kavandid. Kõigil neil on kujutatud “Kalevipojast” tuttavat Põhjakohtkast ja endise Eestimaa kubermangu vapi kolme lõvi.

Reindorffi töö kujutab musta väljasirutatud tiibadega kotkast, kelle rinnal on kolme lõvikujuga vapp, üleval keskel sinine täht. Foon on hõbedane. Teistega võrreldes mõjub Reindorffi kavand lõpetatult, selgelt ja lihtsalt.

Vaatamata sellele, et kompositsioonilt küllalt segane ja dünaamiline August Timuse kavand ei vastanud hea heraldika reeglitele, võitsid konkursi Timus ja Kristjan Raud. Kriitika soosis aga Harry Röneholmi ideed, sest Timuse ja Raua töödes nähti liialt suurt sarnasust, millest tehti järeldus, et Kristjan Raud haridusministeeriumi ametnikuna võis Timuse ideed näinud olla. Kuigi tegelikult võis asi olla vabalt ka vastupidi.

Vaidlused jätkuvad

Juba konkursist osavõtjate suur arv näitab, et enamik neist olid diletandid. Tallinna Teataja ajakirjanik märkis: “Ülejäänud kavandid on suuremalt jaolt lapselikult mõeldud ja saamatult joonistet. Nii et mõned kotkad kui kitkutud kanad ja lõvid kui puudli kutsikad välja näevad.”

Teine ajakirjanik pidas mõnda kotkast enne vareseks, kes vihmaussi nokib. Ka virmalised, lained ja muud sarnased elemendid, mida näiteks pitsertes väga raske kasutada, sattusid kriitika alla. Soovitati lisada valged ööd, et saada täielik lapi atmosfäär.

Ühtki kavandit ei peetud päris küpseks. August Timuse kavandist kasvas hiljem välja Kaitseliidu

embleem. Sama aasta suvel toimus uus konkurss, millele etteantud motiive ei esitatud. Osavõtjaskond oli seekord väiksem ja ilmselt mõnevõrra professionaalsem.

Vabariigi Valitsuse poolt jaanuaris 1922 riigikogule esitatud eelnõus oli viis kavandit. Neist kolm olid kotkastega. Kõige detailirohkem oli kavand, millel oli hõbelainetel viikingilaev sõudjate ja kümne maakonna vapiga kilpidel ning lisaks veel kaks vapikilbi kandjat, hundinahad, tammelehed, Vabadusristid, kotkatiivad ja virmalised. Kahjuks pole see kavand arhiivi jõudnud. Tuglas iseloomustas seda kokkuvõttes "Seevaldi fantaasiad".

Siiski, kavandite hulgas oli esmakordselt ka kuldne kilp kolme sinise lõviga. Riigikogu üldkomisjon esitas arutamiseks just selle viimase variandi.

"Näljased lõvikesed"

Riigikogu arutas seaduseelnõu 1923. aasta oktoobris. Ägedalt astus "näljaste lõvikeste" vastu Jaan Tõnisson: "Kui meie inimesed nüüd näevad seda Eesti riigi embleemi, neid leopartiseid, siis peab ometi küsima, kust vallast või maailma kaarest need pärit on? Mis neil õieti on mustamulla või järve- ja metsarohke maaga tegemist?"

Erilist poolehoidu eelnõu ei leidnud, kuigi selle kaitsjad rõhutasid oma sõnavõttudes ajaloolist traditsiooni ja seniste uuenduskatsete viljatust. Siiski võeti eelnõu esimesel lugemisel vastu.

Teine lugemine kulges üsna lõbusas meeleolus. Üks saadik soovitas riigivapi seaduse nimetada Tallinna linna vapi riigivapiks tõstmise seaduseks. Vahelehuüetes arutleti, kas Eesti sümbolina on parim tamm, lepp või kadakas. Eelnõu saadeti üldkomisjoni tagasi.

Riigiasutused kasutasid endiselt pitsateid lihtsalt kirjaga "Eesti Wabariik". On andmeid ka kolme lõvi kasutamise kohta.

1923. aasta lõpul kuulutati välja kolmas konkurss kunstnike hulgas, kellele anti tutvumiseks kõik senised kavandid. Uusi kavandeid saadi 20. Selle võistluse järel olid lõvid kotkad lõõnud. Riigikogu üldkomisjon märkis lühidalt, et kotkamotiiv on "iseenesest kõrvale jäänud". Taandunud olid ka virmalised ja viikingid.

Vältimaks vana vapi lihtsat kopeerimist, oli lõvidele lisatud vapi ülaosas tuletorn kiirtega ja 11 tähte maakondade tähistuseks. Esitati ka kombinatsioon Eesti- ja Liivimaa vapist lõvide ja greifiga, mis ilmus juba 1919. aastal. Lihtsaim kavand oli tammelehtedest ümbritsetud kilp tähtedega EW.

Tugevuse ja õilsuse sümbol

Aprillis 1924 valis üldkomisjon riigikogule esitamiseks kavandi kolme lõvi ja tuletorniga. Kuid ilmselt oli riik juba nii kaua ilma ametliku vapita läbi saanud, et küsimus ei tundunud enam üldse oluline. Riigikogu istungite päevakorda seda ei võetud.

Mais 1925 tõstis küsimuse üles välisministeerium: rahvusvaheliselt on riigivapi puudumise üle juba imestust avaldatud, suvel seisab ees mitu riiklikku visiiti ja välismaa riigipeade vastuvõttu.

Riigivapi seaduse arutelu toimus kiirtempo 17.-19.juunil. Esimesel lugemisel kadusid Artur Tupitsa ettepanekul kavandilt tuletorn, kiired ja tähed. Seega omandas vapp üldjoontes tänapäevase kuju. Seadus võetakse esimesel lugemisel vastu.

Selle ägedaim vastane, Jaan Tõnisson esitas veel 18. juunil ettepaneku seaduseelnõu tagasi võtta. Järgnes siiski viimane lugemine. Leopold Raudkepp tegi ettepaneku anda kolmele lõville eesti rahva

kolme kangelasmeele avalduse – muistse vabadusvõitluse, Jüriöö ja Vabadussõja tähendus. 19. juunil 1925 võeti riigivapi seadus vastu.

Lõvi on heraldikas võimu ja vaprust, tugevust ja õilsust sümbol. Need omadused sobisid iseloomustama ka noort Eesti Vabariiki.

Kuidas praegu riigivappi kasutatakse

Riigivapp tegi aastatel 1992 ja 2005 läbi mõned muutused detailides, kuid põhiosas on tänane vapp jäänud selliseks, nagu kehtestati 80 aastat tagasi.

Riigivapi kasutamine on täpselt reguleeritud riigivapi seadusega, mis jõustus 2002. aastal. Suurel ning väikesel riigivapil on kummalgi oma kasutusala.

Suurt riigivappi kasutatakse kujundus- või turvaelemendina näiteks seadustel, riigikohtu lahenditel, väärtpaberitel, postimaksevahenditel ja rahamärkidel, presidendi residentsil, riigikogu ja valitsuse hoonetel, kaitseväelaste vormiriietusel ning Eesti riigipiiri tähistavatel põhipiirimärkidel.

Väikest riigivappi kasutatakse kujundus- või turvaelemendina näiteks riigivõimu teostavate organite ja isikute väljaantavatel dokumentidel, riigiasutuste hoonetel, siltidel ja embleemidel ning Eesti rahvusvõistkonna riietusel.

Oluline on teada, et riigivappi ei registreerita kauba- või teenindusmärgina ja riigivappi sisaldavat tähist ei tohi kasutada kauba- või teenindusmärgina.

Riigivappi ei tohi kasutada vääril moel.

Seni mahukaim käsitlus Eesti riigivapist on Artur Taska “Eesti vapp. Su üle Jumal valvaku”, mis ilmus Rootsis 1984 ja Eestis 1993.

Kellele antakse riiklikke teenetemärke?

Kalev Uustalu

Sümboolikaosakonna juhataja

Eestis on juba kümme aastat tavaks, et president jagab iseseisvuspäeva eel riigile ja rahvale osutatud teenete eest riiklikke teenetemärke. Kuni 1. septembrini on igaühel meist võimalus esitada ettepanekuid tublidele inimestele ordenite andmiseks. Enne aga tasub uurida, mille eest on Eestis teenetemärke antud ja kuidas sünnivad autasustamise otsused.

Teenetemärgid keelatud!

Ilmselt on paljudele üllatuseks, et iseseisvuse algusaastail oli Eestis teenetemärkide andmine hoopis keelatud. Esimest korda reguleeriti meil teenetemärkide süsteemi seadusega 1936. aastal. Enne seda sätestas põhiseaduse paragrahv 7, et “Eesti Vabariik ei anna autähti ja aumärke oma kodanikele, välja arvatud kaitseväelastele sõja ajal. Samuti ei ole Eesti kodanikel õigust vastu võtta võõraste riikide aumärke ja autähti”.

Kummaline, et alles aasta pärast teenetemärkide seaduse vastuvõtmist muudeti põhiseaduses ära teenetemärkide andmist keelav osa. Tegelik elu käis sinnamaani omasoodu – ordeneid anti ning kodanikud võtsid neid vastu põhiseadust eirates.

1994. aasta “Teenetemärkide seadusega” taastati veidi muudetud kujul sõjajärgne riiklike teenetemärkide korraldus. Esimese Eesti kodanikuna sai taasiseseisvunud Eestis Vabariigi

Presidendilt ordeni Ernst Jaakson 1995. aastal.

Eestil kuus teenetemärki

Praegune riiklike teenetemärkide süsteem ja nende andmise kord pandi paika 1996. aasta seadusega, mille kohaselt on Eestil kuus teenetemärki: Vabadusrist, Riigivapi teenetemärk, Valgetähe teenetemärk, Kotkaristi teenetemärk, Eesti Punase Risti teenetemärk ja Maarjamaa Risti teenetemärk.

Eesti esimese riikliku teenetemärgi, 1919. aastal asutatud Vabadusristi andmine lõpetati riigikogu otsusega juba 1925. aastal, kuna omariikluse rajamisel silma paistnud isikute teened loeti hinnatuks.

Eesti Punase Risti teenetemärgi võttis kasutusele 1920. aastal Eesti Punase Risti Selts. Märki antakse Eesti rahva huvides osutatud üldkasulike teenete tunnustamiseks humanitaaralal ja elu päästmise eest.

Kotkaristi teenetemärgi asutas 1928. aastal Kaitseliit Eesti iseseisvuse 10. aastapäeva puhul. Seda antakse ainult sõjaliste ja riigikaitseliste teenete tunnustamiseks.

Valgetähe teenetemärk asutati 1936. aastal Eesti rahva vabadusvõitluse mälestamiseks. Seda võivad saada Eesti kodanikud teenete eest riigiteenistuse või kohaliku omavalitsuse alal ja välismaalased Eesti riigile osutatud teenete tunnustuseks.

Presidendi “ametiraha”

Riigivapi teenetemärki hakati andma 1936. aastal Eesti iseseisvuse väljakuulutamise päeva, 1918. aasta 24. veebruari mälestuseks. Seda antakse ainult Eesti kodanikule kõrgeima astme teenetemärgina riigile osutatud teenete eest.

Riigivapi teenetemärgi kõrgeim klass on ketiklass, mida on valmistatud ainult üks eksemplar. 1936. aastal otsustati, et Riigivapi teenetemärgi kett on Vabariigi Presidendi ametitunnus, mida antakse edasi koos presidendi ametiga. 1938. aastal, kui Konstantin Päts sai presidendiks, anti talle ka Riigivapi teenetemärgi kett. Tedaolevalt asub see kett käesoleval ajal Venemaal.

Lisaks traditsioonilistele ordenitele asutati 1995. aastal uus – Maarjamaa Risti teenetemärk, mis on mõeldud andmiseks Vabariigi Presidendile ja välismaalastele, kellel on Eesti ees erilisi teeneid. Esimesed Maarjamaa Ristid andis president Lennart Meri Soomes president Martti Ahtisaarile ja proua Ahtisaarile.

10 aastaga 4000 teenetemärki

Eesti kodanikele on viimase kümne aasta jooksul antud kokku ligikaudu 3000 riiklikku teenetemärki. Lisaks on president Eesti hüvanguks tehtu eest ordeniga tunnustanud ligi tuhandet välismaalast. Seda pole sugugi palju, võrreldes näiteks põhjanaabritega oleme teenetemärkide andmisel olnud üsna tagasihoidlikud. Ainuüksi 2004. aastal autasustati Soomes riikliku teenetemärgiga enam kui 5000 inimest.

Eestis on praegu tüüpiline riikliku teenetemärgiga autasustatu viiekümnenenda eluaasta künnise ületanud kultuuritegelane, haridus- või teadustöötaja, riigi- või kohaliku omavalitsuse teenistuja. Suurt tähelepanu on pööratud Eesti vabadusvõitlejate tunnustamisele, nad moodustavad ligi kümnendiku kõigist viimase kümne aasta jooksul autasustatutest.

Valgetähe teenetemärke on tänase seisuga antud 1887, Kotkaristi teenetemärke 700 ja Kotkaristi teenetemärke mõökadega 13, Maarjamaa Risti teenetemärke 596, Eesti Punase Risti teenetemärke 493 ning Riigivapi teenetemärke 257.

Iseseisvuspäeval antavate ordenite hulga proportsioonis hoidmiseks kehtestab valitsus igal aastal teenetemärkide taotlustele piirarvu. 2006. aastal on limiidiks 262. Presidendile autasude jagamisel arvulisi piiranguid ei seata.

Teenetemärgi saanud isikule võib rahuajal samalaadsete teenete eest uuesti märgi anda üldjuhul pärast viie aasta möödumist eelmise ordeni andmisest.

Mis on teenetemärgi hind?

Usun, et teenetemärk ei oma autasustatule rahalist väärtust – väärtus on tunnustuses, mida riik ordeni andmisega osutab. Küll aga võime rääkida, kui palju maksab teenetemärkide valmistamine.

Kahtlemata on kõige kulukam valmistada Riigivapi teenetemärgi ketti – see läheks juveliiride hinnangul maksma umbes pool miljonit krooni. Teiste ordenite puhul on summad palju väiksemad. Maarjamaa Risti ja Valgetähe teenetemärgi ketiklassi maksumus ulatub 16 tuhande kroonini. Esimese klassi teenetemärkide maksumus jääb vahemikku 6000–8000 krooni ning teise klassi teenetemärkide hind 4000–6000 krooni piiresse. Kolmanda, neljanda ja viienda klassi teenetemärkide valmistamine maksab 1500– 3000 krooni.

Soovitada saab igaüks

President annab teenetemärke tavaliselt kord aastas, iseseisvuspäevaks, kuid eeltöö algab sageli juba pool aastat varem.

Igal aastal kuni 1. septembrini on nii üksikisikutel kui organisatsioonidel võimalik teha ettepanekuid mõnele tublile inimesele teenetemärgi andmiseks. Ettepanekutes on oluline täpselt kirja panna iga isiku kohta, keda soovitakse autasustatavate hulgas näha, millised on tema teod ja saavutused, mis väärivad teenetemärgiga autasustamist. Juhtnõore ettepaneku koostamiseks võib leida riigikantselei sümboolika ja teenetemärkide veebilehelt www.riigikantselei.ee/symboolika.

Ettepanekuid saab esitada Vabariigi Presidendile, Riigikogu esimehele, peaministrile, ministritele, Riigikohtu esimehele, õiguskantslerile, riigikontrolörile, riigisekretärile, kaitseväge juhatajale või maavanemale. Ettepanekutes lähtuvalt koostavad need isikud autasustamistaotlused ja saadavad need Teenetemärkide Komiteele, mis nõustab ja abistab Vabariigi Presidenti teenetemärkide andmise küsimuses.

Seaduse kohaselt esitavad kõik eelpool loetletud isikud, välja arvatud Vabariigi President ning peaminister, autasutamistaotlusi ainult nende inimeste kohta, kelle tegevus puudutab nende valitsemis- või haldusala. Näiteks esitab kultuuriminister taotlusi kirjanike, kunstnike ja teiste kultuurivaldkonnas tegutsejate ning maavanem oma maakonna territooriumil elavate isikute autasutamiseks.

Teenetemärkide Komitee nõustab

Tavaliselt jõuavad taotlused Teenetemärkide Komitee lauale 1. oktoobriks. Komitee, kuhu kuuluvad riigisekretär komitee esimehena ja kaheksa ministeeriumi kantslerid, Vabariigi Presidendi Kantselei esindaja ning välisministeeriumi protokolliosakonna peadirektor komitee liikmetena, vaatab läbi kõik taotlused.

Nende taotluse kohta, millega komitee nõustub, tehakse presidendile esildis teenetemärgi andmiseks. Komitee võib koos otsusega esitada ka nõuandeid teenetemärgi liigi või klassi kohta. Kui komitee taotlusega ei nõustu, siis edastatakse see presidendile koos komitee eitava otsusega. Näiteks võib otsus olla eitav siis, kui ühe inimese autasutamiseks esitatakse korraga mitu taotlust – anda saab ikka

vaid ühe teenetemärgi korraga.

Teenetemärkide Komitee edastab kõik taotlused korraliseks teenetemärkide andmiseks presidendile 1. jaanuariks. Kes Vabariigi aastapäeval teenetemärgi saavad, seda otsustab president hiljemalt veebruari keskel. Presidendi otsus teenetemärkide andmise kohta avaldatakse Riigi Teatajas.

Lootuste üleskrüvimine ei ole ilus

Kuna teenetemärgiga autasustamine on riiklikult erakordne ja avalikkuse tähelepanu vääriv sündmus, siis on vahel tekitanud arusaamatust, miks ei saa avalikkus jälgida kogu autasustamise otsustamise protsessi. Kas avalikkus peaks arutlema selle üle, kas mõni taotlustes nimetatud jääb teenetemärgita või saab hoopis teist liiki ja klassi märgi, kui taotluses kirjas?

Need, kes sellist avalikku arutelu sooviksid, võiksid end mõttes seada selle inimese olukorda, kelle kohta on autasustamise taotlus esitatud. Teenetemärgi saamine on üldjuhul meeldivaks üllatuseks, mis annab teada riigi poolsest suurest tunnustusest tema tegudele ja saavutustele.

Hea kodanik, kes esitab mõne oma sõbra teenetemärgiga autasustamiseks, võib loomulikult pidada teda kõrgeima tunnustuse vääriliseks. Teenetemärkide Komitee nõuandjana ja Vabariigi President lõppotsuse tegijana saavad aga võimaluse hinnata sadade laekunud taotluste ja muu teabe põhjal nende isikute teeneid omavahelises võrdluses.

Sellise kaalumise tulemusel võib selguda, et taotlus, mis esitaja meelest tundus olevat väga kaalukas, osutub teistega võrreldes oluliselt kergemaks – või ka vastupidi. Teisalt võivad otsustamise käigus selguda asjaolud, mis muudavad oluliselt taotluses esitatu kaalu. Näiteks võib saavutus, mis soovitaja meelest oli kohalikus elus tähelepanuväärne, osutada presidendi arvates saavutuseks, millel on riiklik tähtsus – ja vastavalt võib ka antav teenetemärk olla kõrgemat klassi.

Tõenäoliselt see tubli inimene, kellele ordenit anda soovitatakse, ei taha lugeda ajalehest uudist, mis ütleb, et tal on lootus saada näiteks Valgetähe teenetemärgi teine klass, kui sellele võib järgneda teade, et teise klassi teenetemärk paraku ei vastanud tema saavutustele. Tegelikult võib aga hoopis selguda, et autasustamise taotluse esitaja oli kahe silma vahele jätnud seadusesätte, mille kohaselt sarnaste teenete eest võib järgmise autasu anda alles viie aasta möödudes – ning teenetemärgiga autasustamine lihtsalt lükkub ülejäärmisse aastasse. Nii saame otsustusprotsessi avaliku arutelu korral meedias tulemuseks mitte riikliku tähelepanuavalduse, mille üle oleks kõigil asjaosalistel hea meel, vaid tublisid inimesi hingeliselt traumeeriva jama.

RIIGIKANTSELEI ARENDAMINE

Riigikantselei töötajad

Viire Rannasoo

Personaliosakonna juhataja

2005. aasta olulisemad personalijuhtimise alased eesmärgid tulenesid Riigikantselei arengukavast ja personalistrateegiast – kompetentsete ja motiveeritud ametnike tagamine läbi personali planeerimise, valiku, hindamise ja koolituse tõhustamise, palga- ja motivatsioonisüsteemi arendamise ning juhtide rolli suurendamise personalijuhtimises.

Viisime läbi töötajate pühendumuse uuringu, leidmaks võimalusi töötajate pühendumuse tõstmiseks ning seeläbi paremate töötulemuste saavutamiseks. Uuringu käigus, milles osales 105 töötajat, kaardistati Riigikantselei töötajate pühendumus oma tööle ning rahulolu töömotivatsiooni kujundavate

teguritega töökorralduses ja juhtimises. Ühtlasi võimaldavad uuringu tulemused välja tuua töötajate pühendumust kujundavad võtmetegurid ning Riigikantselei organisatsiooni, protsesside ja juhtide tugevused ja nõrkused töötajate pühendumuse kujundamisel.

Uuringu tulemused näitavad, et Riigikantselei töötajate pühendumuse indeks on 61, mis on Eesti avaliku sektori keskmisel tasemel ning hea lähtekoht edasiminekuks.

Riigikantselei tugevused töötajate pühendumuse kujundamisel on:

- Selgete eesmärkidega, väljakutseid pakkuv ja iseseisev töö pakub Riigikantselei töötajatele eneseteostusvõimalusi ja edukuse tunnet.
- Edukat töö toetab kvaliteetsete töövahendite olemasolu ja tõhus töökorraldus. Tänu heale läbisaamisele kolleegidele on võimalik toetuda teiste abile ja nõuannetele, kui seda vaja on.
- Töötajaid toetavad tulevikuvisioni omavad ja töötajaid kaasavad juhid.
- Töö uuendusmeelses ja usaldusväärses, asjatundlikkust hindavas ning teiste riigiasutustega koostööd tegevas organisatsioonis on see, mida Riigikantselei töötajad oma organisatsioonis hindavad.

Riigikantselei arenguprioriteetid töötajate pühendumuse kujundamisel on:

- Arengu ja edutamissüsteemi arendamine, sealhulgas arengu- ja edutamisperspektiivi teadvustamine mitte ainult hierarhilise karjääri võimalusena, vaid ka tööülesannete mitmekesistamise ja horisontaalse rotatsioonina. Vahetu juhi rolli suurendamine oma meeskonnaliikmete arendajana ja individuaalse arengu suunajana.
- Tagasiside ja tunnustus hästi tehtud tööle on oluline motivaator ning aitab inimestel iseennast arendada ja töötulemusi parandada.
- Palgasüsteemi suurem selgus ja tulemusele orienteeritus aitaks muuta palgasüsteemi motiveerivamaks. Dokumenteeritud põhimõtete kõrval on oluline nende rakendamine ning tulemuse ühine läbiarutamine oma vahetu juhiga.
- Olulise info puudumine võib takistada hea tulemuse saavutamist.

Erilist tähelepanu tuleb info liikumisele pöörata siis, kui tegevused ja töötulemused mõjutavad ka teiste töid ja tegemisi väljaspool oma üksust. Koosolekud võiksid olla efektiivsemad.

- Töötajate suurem kaasatus Riigikantselei juhtimisel aitaks tõsta ametnike pühendumust. Töötajad tunnevad puudust foorumist laiemates Riigikantselei juhtimist puudutavates küsimustes kaasa rääkimiseks.

Personaliosakonna tuge hindasid ametnikud hindega 4,2 (5-pallisel skaalal). Eelmise aastaga võrreldes on positiivsete hinnete osakaal tõusnud, kusjuures eelkõige on positiivsemas suunas muutunud juhtide hinnang (juhtide keskmine hinne personaliosakonna toele on 4,4). Uuringu tulemused aitavad hinnata personalijuhtimise tulemuslikkust ning on aluseks eesmärkide püstitamisel ja arendustegevuste kavandamisel.

Arendasime edasi koolitussüsteemi - suurendasime vahetute juhtide rolli alluvate arendamisel ja koolitamisel ning ametnike koolitusmahtu. Võrreldes eelmise aastaga suurenesid kõik koolitusnäitajad - nii keskmine koolitustundide arv, koolitustel osalenud ametnike arv ja koolituseelarve maht kui ametnike rahulolu koolitusvõimalustega.

Koolitustundide koguarv oli 10 665 (2004 – 6169), koos tööalaselt vajaliku tasemekoolitusel õppimiseks vormistatud õppepuhkusega 12 443 (2004 – 7201), mis teeb ühe ametniku keskmiseks koolitustundide arvuks aastas 65 (koos õppepuhkusega 76). Aasta varem olid need arvud vastavalt 39 ja 49 tundi. Oluline on sealjuures märkida, et koolitustundide arv ei kogunenud mitte üksikute ametnike arvelt, vaid koolitusel osalesid praktiliselt kõik ametnikud – 82% ametnikest osales koolitusel üle 21 tunni ning 30% ametnike koolitustundide arv oli suurem kui 80 (2004.a vastavad protsendid olid 60% ja 14%). Nii osalejate (64% osalejatest) kui koolitustundide (77 % koolitustundidest) alusel on proportsionaalselt kõige rohkem ja kõige kallimat (79% koolituseelarve vahenditest) koolitust saanud kõrgemad ametnikud.

Koolituseelarve oli 2005. aastal 3% palgafondist, millest kasutati ära 96%, ehk 1 149 346 krooni (2004 – 74% ehk 676 601 krooni). Lisaks koolituseelarve vahenditele kasutati Riigikantselei ametnike koolituseks vahendeid ka EL struktuurifondidest (avaliku teenistuse kesksed koolitused), lähetusvahenditest ja erinevate projektide eelarvetest. Ühe ametniku koolitusele kulus 2005.a keskmiselt 6900 krooni koolituseelarve vahendeid.

Prioriteetsed ja suuremad koolitusvaldkonnad nii rahaliselt kui koolitusmahult olid:

- juhtimiskoolitused, sh strateegiline juhtimine ja planeerimine, projektijuhtimine, uue juhi arenguprogramm (kokku 359 400 krooni, 1900 koolitustundi, 154 osalust)
- koostöö- ja kommunikatsioonikoolitused, s.o. meeskonnatöö, kehtestamis- ja esinemisokused (291 000 krooni, 1100 koolitustundi, 94 osalust)
- Euroopa Liidu valdkonna koolitused, seminarid, koolituslähetused (102 000 krooni, 1360 koolitustundi, 45 osalust)
- nii rahaliselt kui tundide arvult oli mahukas ka keelekoolituse valdkond (peamiselt inglise ja prantsuse keel, 111 500 krooni, 3074 koolitustundi, 96 osalust).

Valdav osa juhtimis- ning koostöö- ja kommunikatsioonikoolitustest toimusid tellimuskoolitusena Riigikantselei grupile.

82% ametnikest hindas koolitusvõimalusi vastavaks oma individuaalsetele vajadustele (eelmisel aastal oli positiivseid hinnanguid 63%). Samas on arenguruumi veel nii koolituse planeerimisel lähtuvalt organisatsiooni eesmärkidest ja vajadustest (juhtide keskmine hinne 3,8) kui personaliosakonna tegevuses koolituse suunamisel ja tulemuslikkuse hindamisel (juhtide keskmine hinne 3,6). Analüüsisime arengu- ja karjäärisüsteemi ning valiku- ja värbamiskorralduse toimimist, mis on meie olulisemad parendusvaldkonnad järgmisel perioodil. Ametnike hinnangul ei ole Riigikantseleis piisavalt edutamisevõimalusi (keskmine hinne 2,6) ning edutamine ei toimu alati vastavalt tulemuslikkusele ja oskustele (keskmine hinne 2,9). Rahul ei saa olla värbamisprotsessi ja valiku tulemuslikkusega – 34% värbamistest ei olnud edukad konkursi luhtumise või väljavalitud kandidaadi teenistusest lahkumise tõttu enne aasta möödumist. Ühe ametnike kompetentsust tõstva ja mobiilsust soodustava personalijuhtimise meetodina analüüsisime asutustevahelise ja Riigikantselei sisese rotatsiooni laiema kasutamise võimalusi ning valmistasime ette kompetentsipõhise personalijuhtimise rakendamist personalivaliku, -planeerimise ja –arendamise valdkonnas.

Arendasime edasi Riigikantselei palgasüsteemi - võtsime kasutusele uued ametikohtade hindamise tulemustel põhinevad palgaklassid, läksime üle kogupalga arvestamisele ning seostasime tulemuspalga määramise selgemini Riigikantselei arengukavaga püstitatud eesmärkide täitmisega. Arenduste tulemusena muutus palgakorraldus läbipaistvamaks ning tugevnes seos tulemuspalga suuruse ja töötulemuste vahel. Positiivset tendentsi kinnitavad ka rahulolu-uuringu tulemused – üle 60% ametnikest hindavad, et palga kujunemine on muutunud arusaadavamaks ning nende tulemustasu suurus sõltub otseselt töötulemustest (eelmisel aastal arvas nii 45% ametnikest). Hinnangutes töötasu õiglusele olulisi muudatusi ei toimunud – ka siin on positiivselt vastanute osakaal 60%, kuid võrreldes eelmise aasta uuringuga on see veidi madalam (oli 63%).

Jätkasime elektroonilise personalitöö arendamist, et lihtsustada ja kiirendada personalitööd. Läksime üle töölepingute ja nende muudatuste elektroonilisele menetlemisele, rakendasime tööraamatute ja teiste personalidokumentide elektroonilised registrid ning valmistasime ette ülemineku personalikäskkirjade elektroonilisele vormistamisele. Võtsime kasutusele Riigikantselei konkursi- ja atesteerimiskomisjoni elektroonilise töökeskkonna.

Alates 2005. aasta lõpust laienes personaliarengusprogrammi kasutajate ring. Struktuuriüksuse juhtidele loodi võimalus kasutada personaliarengusprogrammi oma struktuuriüksust puudutava info lõikes, tekkis võimalus vaadata aruandeid ning teha andmebaasist päringuid struktuuriüksuse

teenistujate koosseisu, palkade, puhkuste, hariduse jmt kohta. Personaliarvestusprogrammi kasutajate ringi laiendamine suurendas olulisel määral personaliinfo kättesaadavust.

Võtsime kasutusele ministrite asendamise infosüsteemi, mis muutis ministrite asendamise korralduse ja sellekohase teabe avalikustamise paindlikumaks ning vähem töömahukaks.

Riigikantselei ametnik 2005

1. jaanuaril 2006 töötas Riigikantseleis 172 ametnikku ja 15 abiteenistajat. Võrreldes eelmise aastaga on teenistujate arv suurenenud 6 võrra. Sealjuures on teenistujate üldarvu suurenemine tulnud ametnike arvelt, keda on 13 rohkem kui eelmisel aastal. Abiteenistujate arv on samal ajal vähenenud 7 võrra.

Riigikantselei personalile oli 2005.a suhteliselt stabiilne – aasta jooksul ei toimunud olulisi struktuurimuudatusi ning võrreldes varasemate aastatega oli tööjõu voolavuse protsent väiksem – 10,6 % (2004. aastal 15,2%). Positiivne on ka avaliku teenistuse sisese liikumise ulatuse suurenemine - aasta jooksul lahkunud 31 ametnikust jätkasid teadaolevalt 8 avalikus teenistuses ning samal ajavahemikul tööle tulnud 44-st uuest ametnikust peaaegu pooled ehk 21 tuli avalikust teenistusest.

Personalistatistika kinnitab juba mitmel varasemal aastal avaldunud trendi jätkumist – ka sel aastal on suurenenud naiste osakaal, ulatudes juba kolmveerandini ametnikest, ning tõusnud ametnike haridustase. Statistika kinnitab, et:

- Riigikantselei ametnikud on suhteliselt noored – kõige suurem vanusegrupp on jätkuvalt 21-30 aastased (37%) ning 65% ametnikest on alla 40-aastased
- naised on märgatavalt rohkem kui mehi – 75% ametnikest on naised (2004.a oli naiste osakaal 70%)
- ametnike haridustase tõuseb – kõrgharidusega ametnike osakaal on 80 % (eelmisel aastal 75%), kusjuures kõrgematest ametnikest omab kõrgharidust üle 96% (eelmisel aastal 93%) ning 17 % ametnikest jätkab õpinguid kõrghariduse või kraadi omandamiseks.

Üldistatult võib öelda, et tüüpiline Riigikantselei ametnik on 37,6 aastane kõrgharidusega naine, kes on Riigikantseleis töötanud 5,4 aastat.

Riigikantselei finantsvaatest

Margit Pado

Rahandusosakonna juhataja

Riigikantselei rahandusosakonna põhiülesandeks on korraldada Riigikantseleis ja koordineerida Riigikantselei haldusalas eelarvestamist, raamatupidamisarvestust ja finantsaruandluse koostamist, korraldada eelarve täitmise arvestust ja analüüsi.

Et tagada Riigikantselei vahendite tõhus ja õiguspärane kasutamine ning aruandluse kvaliteet, tuleb meil tõsta eelarvestamise kvaliteeti ja seotust strateegilise planeerimisega, tagada sisestele ja välistele osapooltele usaldusväärne aruandlus ning tõhusad finantskontrolli meetmed. Nende eesmärkide saavutamiseks on välja töötatud Riigikantselei tegevuste planeerimise ja eelarvete koostamise eeskiri.

Eeskiri reguleerib arengukava ja eelarvete koostamist, kinnitamist ning muutmist, eelarveliste kulutuste tegemist ja eelarve täitmise aruandluse korda Riigikantseleis. Eeskirja koostamise, planeerimise ja eelarvestamise protsessi eesmärgiks on määratleda tegevusvaldkondade ja struktuuriüksuste lõikes pikaajalised eesmärgid, nende saavutamiseks vajalikud tegevused ja näitajad, mille alusel saab hinnata tulemuste saavutamist; kaasata struktuuriüksuste juhte organisatsiooni juhtimisse ja pikaajaliste eesmärkide püstitamisse; täpsustada strateegilised eesmärgid ning

eelarvestada nende elluviimiseks vajalikud ressursid.

Riigikantselei tegevuste planeerimise ja eelarvestamise eeskiri tagab ressursside otstarbeka jaotuse ja vahendite säästliku, tõhusa ja mõjusa kasutamise ning organisatsiooni arengu läbi juhtimisinfo olemasolu Riigikantselei juhtkonnale ja struktuuriüksuse juhtidele.

Alates 2005. aastast on võimalik saada kuludest ülevaadet tegevusvaldkondade ja struktuuriüksuste lõikes.

2005. aastal hinnati ümber varudes olevad hõbedast esemed, mille soetusmaksumus oli seni oluliselt alla tegeliku väärtuse.

2005. aasta eelarvest

2005. aasta eelarve täitmine oli 92,71 %, mida mõjutas eelkõige välisabi kasutamine. Meetme 1.4. "Haldussuutlikkuse tõstmine", mille eesmärgiks on riigi- ja kohaliku omavalitsuse ametisutuste haldussuutlikkuse edendamine läbi avalike teenistujate kvalifikatsiooni tõstmise, kasutamine kandub edasi 2006. aastasse.

Täiendavalt eraldati lisaelarvega rahvastikupoliitika tegevusvaldkonnale 500 000 kr teavitus- ja koolitustegevuseks, millest 200 000 krooni läheb infoüritusteks ning trükisteks vene gümnaasiumite õppekeelereformi kohta. Hooldusperede koolituseks oli planeeritud 200 000 krooni ja 100 000 krooni kasutati koolituseks alternatiivsete lastehoiuteenuste arendamiseks ning trükisteks. 2005. a lisaelarvega eraldati Vene vanausuliste kultuuri toetuseks 420 000 krooni.

Vabariigi Valitsuse reservist eraldati 570 000 Setomaa Valdade Liidule Setomaa sotsiaalsete, kultuuriliste ja jätkusuutlikkusega seotud probleemide uuringute läbiviimiseks ning ülevaate loomiseks Setomaa tegeliku olukorra kohta.

2005. a investeeringute kogumaht oli 2 670 000 krooni.

Olulisemad 2005. aasta investeeringud:

Riigikantselei hoonete parendustööd
(Rahukohtu 3 ja Rahukohtu 1, Vabaduse 95) 356 590 krooni
Infotehnoloogilised seadmed 316 000 krooni
Kommunikatsioonitehnoloogilised seadmed 539 956 krooni
Inventar 244 876 krooni
Tarkvara soetamine 59 501 krooni

Jätkuprojektid 2004 a vahenditest:

Riigikantselei hoonete parendustööd
(Rahukohtu 3 elektrisüsteemi renoveerimine) 92 506 krooni
Infotehnoloogilised seadmed 56 706 krooni
Inventar 33 050 krooni
Tarkvara soetamine 2 341 687 krooni